

گوین داگلاس دانشیار موسیقی‌شناسی قومی دانشگاه کارولینای شمالی در گرینزبورو است. وی در سراسر سرزمین هندوچین، با توجه ویژه به برمه/میانمار، به تحقیق پرداخته و یافته‌هایش را در مقالات متعدد و مدخل‌های دانش‌نامه‌ها به چاپ رسانده است. وی در کنار نگارش در حوزه‌ی موسیقی، گیتار، فلوت ایرلندی، و چنگ برمه‌ای هم می‌نوازد.

فهرست‌نویسی پیش از انتشار

-
سرشناسه :	داگلاس، گوین ۱۹۶۷-م.
عنوان و نام پدیدآور :	Douglas, Gavin
مشخصات نشر :	تهران: ماهور ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری :	۲۱۶ ص.: مصور.
شابک :	978-964-8772-46-3
وضعیت فهرست‌نویسی :	فیپا
یادداشت :	عنوان اصلی:
Music in Mainland Southeast Asia: Experiencing Music, Expressing Culture, 2010
موضوع :	موسیقی -- آسیای جنوب شرقی -- تاریخ و نقد
موضوع :	آسیای جنوب شرقی -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی
شناسه‌ی افزوده :	شهابی، شایا، ۱۳۶۴ -، مترجم
شناسه‌ی افزوده :	رسولی، لیا، ۱۳۶۱ -
شناسه‌ی افزوده :	بویان، بابک ۱۳۵۰ -
رده‌بندی کنگره :	۱۳۹۴ م۲۸ / د ۳۳۰ ML
رده‌بندی دیویی :	۷۸۰/۹۵۹
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی :	۳۹۶۸۰۵۷
-

موسیقی هندوچین

تجربه‌ی موسیقی،
بازنمود فرهنگ

گوین داگلاس

ترجمه‌ی شایا شهابی

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور
تهران ۱۳۹۴

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور
تهران، پل چوبی، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف
کدپستی ۱۶۱۱۹، صندوق پستی ۴۷۷-۱۹۵۷۵
تلفن: ۷۷۶۰۱۰۲۰ فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۳

www.mahoor.com
info@mahoor.com

موسیقی هندوچین

گوین داگلاس

ترجمه‌ی شایا شهابی

بازخوانی: لیلا رسولی

ناظر ترجمه: بابک بوبان

عکس روی جلد	گوین داگلاس
چاپ اول	۱۳۹۴
تعداد	۲۰۰۰ جلد
لیتوگرافی	کارا
چاپ	جباری
صحافی	نبوت

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۴۶-۳ ISBN: 978-964-8772-46-3

این کتاب را خانم پرتو هوشمند راد معرفی کردند و ناشر از این بابت از ایشان سپاسگزار است.

فهرست

۸.....	دیاچه
۱۰.....	پیش گفتار
۱۷.....	۱. تنوع و تشابه
۱۷.....	سه توصیف
۱۷.....	توصیف ۱: معبد اِراوان
۱۹.....	توصیف ۲: نوازنده‌ی فلوت در انکور وات
۲۱.....	توصیف ۳: جشنواره‌ی ارواح
۲۹.....	تأثیرات فرهنگی بر آسیای جنوب شرقی
۳۰.....	ملت-کشورهای امروزی
۳۰.....	برمه/میانمار (اتحاد میانمار)
۳۳.....	تایلند (پادشاهی تایلند)
۳۴.....	کامبوج (پادشاهی کامبوج)
۳۸.....	ویتنام (جمهوری سوسیالیستی ویتنام)
۳۹.....	سازمان‌دهی بحث هندوچین
۴۱.....	مذهب در سرزمین هندوچین
۴۲.....	بوداییسم تراوادا
۴۸.....	آواز بودایی تراوادا
۵۱.....	سه گوهر
۵۳.....	بوداییسم ویتنامی
۵۵.....	خلاصه
۵۶.....	۲. سنت‌های کلاسیک، سنت‌های درباری، سنت‌های ملی
۵۶.....	موسیقی «کلاسیک» در جنوب شرقی آسیا چیست؟
۵۸.....	گروه‌های مهم موسیقی دربار
۶۰.....	برمه/میانمار
۶۱.....	گروه موسیقی ساین واین
۶۵.....	مُل‌ها و کوک برمه‌ای

۶۹	 موسیقی مجلسی برمه
۷۵	 تایلند و کامبوج
۷۸	 پیپهات (تایلندی)، پین پیت (خمیری)
۸۴	 وای کرو
۸۵	 رقص آسپارا
۸۵	 سایر گروه‌های تایلندی و خمیری
۸۷	 ویتنام
۸۸	 سازهای ویتنامی
۸۸	 دان باو (تک‌سیم)
۸۹	 دان تران (زیترا)
۹۱	 خلاصه

۹۲	 ۳. پراکندگی و تنوعات منطقه‌ای
۹۲	 مفهوم قومیت در آسیای جنوب شرقی
۹۴	 خانواده‌های زبانی
۱۰۰	 تفاوت‌های موسیقایی میان گروه‌ها
۱۰۱	 پراکندگی قومی در برمه/میانمار
۱۰۲	 توصیف: جشن معبد بودایی (پایا پو)
۱۰۵	 توصیف: سرود خوانان کریسمس در کارِن
۱۰۹	 موسیقی و اجتماع در منطقه‌ی شمال شرقی تایلند، در ایسان
۱۱۶	 خوانندگان در لائوس و خوانندگان در تایلند
۱۱۷	 همونگ در ویتنام، لائوس و تایلند
۱۱۸	 موسیقی و زبان در میان همونگ‌ها
۱۲۳	 خلاصه

۱۲۴	 ۴. موسیقی و آشوب سیاسی
۱۲۵	 از بالا به پایین: استعمار، استقلال، و ساختن ملت
۱۲۶	 سرود ملی
۱۲۸	 کلاسیک‌سازی: خلق یک ملت از طریق موسیقی هنری
۱۳۵	 موسیقی‌های برضد حکومت: از مردم به سوی بالا

۱۴۸	برمه/میانمار.....
۱۵۲	خلاصه

۵. جهانی شدن و تطبیق محلی..... ۱۵۴

۱۵۴	جهانی شدن.....
۱۵۸	مفاهیم و پیش نمونه های غربی.....
۱۵۹	سرگذشت طولانی جهانی شدن.....
۱۶۰	برمه ای ها در آیوتایا.....
۱۶۱	امروزی کردن تایلند.....
۱۶۴	ویتنام تحت نفوذ فرانسه.....
۱۶۵	نت نویسی موسیقی و جهانی شدن.....
۱۶۷	نت نویسی های تایلندی و برمه ای.....
۱۷۶	سازهای جهانی و رسانه های گروهی.....
۱۸۴	بافت های در حال تغییر.....
۱۸۶	مهاجرت و سرگردانی.....
۱۸۶	مطالعات موردی در موسیقی کامبوجی آمریکایی.....
۱۸۶	پراچ.....
۱۸۸	تب دانگ.....
۱۸۹	جایی برای گریه ی فیل ها.....
۱۹۰	انقلاب در اینترنت.....
۱۹۳	خلاصه

۱۹۵	واژه نامه.....
-----	----------------

۲۰۴	مراجع.....
-----	------------

در طول سه دهه‌ی اخیر علاقه به موسیقی در سراسر جهان رشد چشمگیری داشته است. گواه این امر را می‌توان در افزایش دوره‌های موسیقی در دانشگاه‌ها، رونق یافتن بازار «موسیقی ملل» در حرفه‌ی ضبط و پخش موسیقی، و رواج اجرای موسیقی به عنوان یک جاذبه در صنعت گردشگری بین‌المللی یافت. این امر موجب شده تا شمار تحقیقات و انتشارات در زمینه‌ی موسیقی‌شناسی قومی که شامل ایجاد ابزارها و متون مرجع می‌شود افزایش چشمگیری یابد. الگوی اصلی دوره‌های آموزشی «موسیقی ملل» (که مثل تورهای جهانگردی آدم‌ها را طوری اسیر برنامه‌ی سفر می‌برد و می‌آورد که گویی نه چشم دارند و نه مغز) مانند ساختار کتاب‌های آن دیگر قدیمی شده‌است؛ خواه این کتاب‌ها، مجموعه‌ای تک‌جلدی از مقالات با نویسندگان متعدد باشند که وجه اشتراک آن‌ها در ایده‌ی «بررسی» با منابعی معتبر برای مطالعه‌ی فرهنگ‌ها است و خواه مجموعه پژوهش‌هایی با یک نویسنده که مدعی دربرداشتن موسیقی ملل و موسیقی‌شناسی قومی هستند. زمان تغییر فرا رسیده‌است.

مجموعه‌ی حاضر با عنوان مجموعه‌ی موسیقی جهان الگوی جدیدی را ارائه می‌دهد. اکنون، مدرسین با انتخاب از میان گروهی از پژوهش‌های موردی، می‌توانند دوره‌های آموزشی خودشان را طرح‌ریزی کنند و تصمیم بگیرند که چه موسیقی‌ای و چقدر می‌خواهند تدریس کنند. این مجموعه ویژگی دیگری نیز دارد. به جای آن‌که منطقه‌ی جغرافیایی وسیعی را به صورت یکپارچه در نظر بگیرد و از کشورهای مختلف آن منطقه مثال‌های سطحی بیاورد، پژوهش‌های موردی را به دو شکل ارائه کرده است: یک دسته بر روی فرهنگ خاصی متمرکز شده‌اند و دسته‌ی دیگر بر یک منطقه‌ی جغرافیایی مجزا. در هر صورت، هر جلد از این مجموعه ژرفای بیشتری از بررسی‌های متداول را نشان می‌دهد. مضمون برجسته در هر پژوهش ملاک انتخاب موسیقی مورد بحث بوده و موسیقی معاصر، نقطه‌ی آغازین هر مجموعه است. به

اطلاعات تاریخی و رسوم نیز به دلیل اینکه شرح مفیدی از زمان حال ارائه می‌کند، پرداخته شده است. افزون بر این، مباحثی از قبیل جنسیت، جهانی شدن و اصالت نیز به جهت ایجاد یکپارچگی در خلال مجموعه مطرح می‌شوند. این مباحث در جلدی با عنوان موسیقایی بیان‌دیشیم (نوشته‌ی وید) که حکم چارچوبی برای کل مجموعه را دارد، مطرح شده‌اند. این کتاب راهنما با معرفی موضوعات فوق و روش‌های دیگر اندیشیدن به اینکه افراد چگونه در زندگی خود به موسیقی معنا بخشیده و از آن بهره می‌برند، راه را برای موردپژوهی‌های آتی هموار می‌کند. به علاوه، موسیقایی بیان‌دیشیم مولفه‌های بنیادین موسیقی را که در نظام‌های موسیقی سراسر دنیا به کار برده می‌شوند معرفی می‌کند. به این ترتیب، نویسندگان هر یک از پژوهش‌های موردی می‌توانند به سرعت و بدون نیاز به صرف زمان برای توضیح آن مولفه‌ها، به موضوع مورد مطالعه‌ی خود بپردازند. آموزش جهانی موسیقی (نوشته‌ی گمبل) نیز کتاب مبنای دیگری است که مدرسین را در استفاده از کتاب موسیقایی بیان‌دیشیم و پژوهش‌های موردی مجموعه راهنمایی می‌کند.

عنوان فرعی این مجموعه، «تجربه‌ی موسیقی، بازنمود فرهنگ»، نیز، اشخاصی که یا موسیقی می‌سازند و یا به طریقی آن را تجربه می‌کنند و از این راه، از فرهنگی مشترک سخن می‌گویند را در صف اول قرار می‌دهد. این هم‌صدایی با مطالعات جهانی در رشته‌هایی مانند تاریخ و مردم‌شناسی با تمرکزشان روی روندها و درون‌مایه‌هایی که پژوهش‌های بین‌رشته‌ای را موجب می‌شوند، دلیل نام‌گذاری این مجموعه است، یعنی مجموعه‌ی موسیقی جهان.

ویراستاران مجموعه
بانی سی وید
پاتریشیا شیهان گمبل

مراحل نگارش این کتاب یادآور گوناگونی و تنوع بسیار زیاد سنت‌هایی است که در هندوچین یافت می‌شود. با وجود صدها قومیت، زبان و سنت موسیقایی موجود در این منطقه، آشکار است که هندوچین یک بحث تنها نیست و مطالعه‌ی آن نیاز به دیدگاه‌های متنوعی دارد.

در این کتاب می‌خواهم تعدادی از مفاهیم بنیادینی را بیان کنم که نه تنها راهی به سوی دنیاهای موسیقایی موجود در شبه‌قاره جنوب شرقی آسیا باشند، بلکه برای درک موسیقی در سراسر دنیا نیز مفید واقع شوند. این کتاب دیدی کلی از سنت‌هایی را ارائه می‌دهد که برخی از آن‌ها به خوبی شناخته شده هستند و برخی توجه کمتری را در متون و کتاب‌های علمی به خود اختصاص داده‌اند. کتاب حاضر شما را به خلال برخی از زیباترین اصوات این منطقه هدایت می‌کند، و البته تاکید دارد که موسیقی تنها برای لذت بردن نیست. صداهایی که از نظر زیبایی‌شناسی دلنشین هستند، همواره در بافت اجتماعی ریشه دارند و به همین دلیل می‌توانند درباره‌ی هویت اجتماعی، مذهبی، سیاسی و سایر هویت‌ها به ما مطالبی را بیاموزند.

همانند سایر کتاب‌های مجموعه‌ی موسیقی جهان، این کتاب دارای سه درون‌مایه است که در طول کتاب درهم تنیده شده‌اند. اگرچه در برخی از فصل‌های خاص کتاب، بیش از سایر فصول بر روی یک درون‌مایه تمرکز شده، اما مباحث تنوع، مبارزات سیاسی و جهانی شدن از پیوند عمیقی در خلال تمام فصول برخوردارند و در نهایت نیز نمی‌توان آن‌ها را از هم جدا کرد. من این موضوعات را بر اساس سفرهایم به این منطقه و بر اساس آنچه محققان امروز با آن درگیر هستند، برگزیده‌ام. گستردگی وسیع قومیت و زبان در کشورهای مورد بحث، نیاز به تحقیق درباره‌ی نقشی را می‌طلبد که موسیقی در بیان هویت‌های مستقل فرهنگی بازی می‌کند. تمامی کشورهای این منطقه، متحمل جنگ‌ها، شورش‌ها، و کودتاها بوده‌اند و داستان این

درگیری‌ها را می‌توان در موسیقی آنان شنید. در پایان این‌که، تاثیر جهانی شدن، یعنی موضوعی که در برخی از دیگر جلد‌های مجموعه موسیقی جهان نیز دیده می‌شود، بسیاری از موسیقی‌ها و رفتارهای موسیقایی این منطقه را با سرعت زیادی دگرگون کرده‌است.

در کنار سنت‌های ارائه شده، امیدوارم به میزان کافی مثال نقض برای شکستن و درهم‌ریختن کلیشه‌ی صداها و رفتارهای یکپارچه آورده باشم. سنت‌ها و هویت‌ها انعطاف‌پذیرند: آن‌ها برای سازگاری و یا به چالش کشیدن تجارب زندگی، همواره در تغییرند. سرزمین هندوچین نه بدون انعطاف است و نه راکد. شیوه‌ی من برای به چالش کشیدن این تصور، وارد کردن صدا‌های معاصر به بحث است.

از آن‌جا که این کتاب بر منطقه‌ای سیر می‌کند که شامل چندین خانواده‌ی زبانی و زبان و لهجه‌ی‌های متعدد و مجزا است (که من حداقل ۱۰ مورد از آن‌ها را در متن ذکر می‌کنم)، تمام تلاش‌م را به کار می‌بندم تا اصطلاحات فنی در حد امکان، قابل فهم بیان شوند. در بسیاری از موارد برای نام سازها چندین نگارش وجود دارد. در اکثر موارد، متداول‌ترین شیوه‌ی نگارش را در متن به کار برده‌ام.

قدردانی

این کتاب بدون کمک‌های فراوانی که از سوی اشخاص بسیاری صورت گرفت، به سرانجام نمی‌رسید. قدردانی نخست من از صدها موسیقیدانی است که به آهنگ‌هایشان گوش داده‌ام، با آنها نواخته‌ام، و در حیطه‌ی کاری‌ام با آن‌ها دوست بوده‌ام. برخی از آن‌ها را در ادامه نام برده‌ام، نام بعضی در متن آمده‌است، و بسیاری را (به خصوص در پرمه/میانمار) به دلایلی که مشخص خواهد شد، نمی‌توانم نام ببرم.

تشکر ویژه‌ی من از بانی وید و پاتریشیا شیهان کمبل، ویراستاران مجموعه‌ی موسیقی جهان است. ویراستاری خستگی‌ناپذیر، دقیق و موشکافانه‌ی بانی، بی‌نهایت سازنده بود و بدون راهنمایی او این کتاب به شکل دیگری می‌بود (قطعا وجود نمی‌داشت)؛ و تشویق‌های مداوم پَت^۱ بود که در زمان‌هایی که کار نگارش سخت‌تر می‌شد، کمک می‌کرد. از گُری اشنایدر^۲ و تمام دوستانم در آکسفورد متشکرم که مرا بر روی کارم متمرکز نگه داشتند، با دقت مطالعه کردند، و حجم زیاد امور تدارکات چاپ را بر عهده گرفتند. یک «متشکرم» بزرگ به کسانی که نسخه‌ی دست‌نویس را

۱. Pat (منظور همان پاتریشیا است)

۲. Cory Schneider

نقد کردند، چه خودشان را به من معرفی کردند و چه نکردند: لیزا گلد^۳ از هنرستان موسیقی سانفرانسیسکو، دیوید هارنیش^۴ از دانشگاه ایالتی بولینگ گرین^۵، الین کاسکوف^۶ از مدرسه‌ی موسیقی ایستمن^۷ در دانشگاه راجستر^۸، پاملا مورو^۹ از دانشگاه ویلامت^{۱۰}، شان ویلیامز^{۱۱} از دانشگاه ایالتی اورگرین^{۱۲}، و دبورا وانگ^{۱۳} از دانشگاه کالیفرنیا در ریورساید^{۱۴}. من از نظرات شما نکات بسیاری آموختم. همچنین، تشکر مخصوص از یو کوکو^{۱۵}، یو مپین ماونگ^{۱۶}، کو دو^{۱۷}، تری میلر^{۱۸}، امی کاتلین-جرابزهوی^{۱۹}، رابرت گاریفاس^{۲۰}، پورنپراپیت فوساوادی^{۲۱}، فونگ نگوین^{۲۲}، ریک هیزمن^{۲۳}، لائورل سرکومب^{۲۴}، و آندریا امبرلی^{۲۵} در بخش بایگانی موسیقی شناسی قومی دانشگاه واشنگتون، دانشگاه مونت رئال، باب حداد^{۲۶}، ماونگ ماونگ هتو، گیتا لولین یو کوکو^{۲۷}، ویلیام ساترلند^{۲۸}، دان ترات^{۲۹}، مارک اینگریسون^{۳۰}، آدام ریچی^{۳۱}، جان دیل^{۳۲} و مدرسه‌ی موسیقی یو.ان.سی. جی^{۳۳} و از کلاس‌های «موسیقی آسیای جنوب شرقی» و «آسیای مدرن از دریچه‌ی موسیقی آن» که برخی از ابزارهای اولیه را آزمایش کردند. اگرچه این کار بدون راهنمایی و همکاری این افراد میسر نمی‌شد، اما تمام اشتباهات اطلاعاتی و داوری‌ها برعهده‌ی من است.

و در نهایت، از خانواده‌ام جیدن^{۳۴} و نوا^{۳۵} متشکرم که همواره اولویت‌های اصلی مرا به من یادآوری کردند. تمام محبت‌م را به خاطر اعتماد، حمایت و صبوری نادیا^{۳۶} در طول انجام این کار، نثار می‌کنم.

Robert Garifas . ۲۰
Pornprapit Phosavadi . ۲۱
Phong Nguyen . ۲۲
Rick Heizman . ۲۳
Laurel Sercombe . ۲۴
Andrea Emberly . ۲۵
Bob Haddad . ۲۶
Gita Lulin U Ko Ko . ۲۷
William Southerland . ۲۸
Don Traut . ۲۹
Mark Engebretson . ۳۰
Adam Ricci . ۳۱
John Deal . ۳۲
UNCG . ۳۳
Jaiden . ۳۴
Nova . ۳۵
Nadja . ۳۶

Lisa Gold . ۳
David Harnish . ۴
Bowling Green . ۵
Ellen Koskoff . ۶
Eastman . ۷
Rochester . ۸
Pamela A. Moro . ۹
Willamette . ۱۰
Sean Williams . ۱۱
Evergreen . ۱۲
Deborah Wong . ۱۳
Riverside . ۱۴
U Ko Ko . ۱۵
U Myint Maung . ۱۶
Ko Du . ۱۷
Terry Miller . ۱۸
Amy Catlin-Jairazbhoy . ۱۹